

THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF MODERN METHODS AND TECHNOLOGIES TEACHING ENGLISH LANGUAGE

Boymurodova Gulhayo Ismoil qizi

English teacher at Shakhrisabz state pedagogical institute

e-mail: gulhayoismoilovna@gmail.com

(+998) 97 385 95 59.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14509207>

ARTICLE INFO

Received: 10th December 2024

Accepted: 16th December 2024

Online: 17th December 2024

KEYWORDS

Technology, multimedia,
pedagogical technology,
information technology, foreign
language, IELTS,
trends, methods, direct method,
language, grammar-translation,
audio-visual method, audio
lingual method, communicative
method, practical skills.

ABSTRACT

Nowadays, there is a growing interest in the use of interactive methods, innovative technologies, pedagogical technologies in education, one of the reasons for which to date students are taught only ready-made knowledge, and the use of modern technologies requires them to think independently. teaches to search, analyze and draw conclusions.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ И ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Баймуродова Гулхаё Исмоил кизи

Преподаватель английского языка Шахрисабзского государственного педагогического института. e-mail: gulhayoismoilovna@gmail.com. (+998) 97 385 95 59

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14509207>

ARTICLE INFO

Received: 10th December 2024

Accepted: 16th December 2024

Online: 17th December 2024

KEYWORDS

Технология, мультимедиа,
педагогическая технология,
информационные технологии,
иностраный язык, IELTS,
тенденции, методы, прямой
метод, язык, грамматика-
перевод, аудиовизуальный
метод,
аудиолингвистический
метод, коммуникативный
метод, практические навыки.

ABSTRACT

В настоящее время растет интерес к использованию интерактивных методов, инновационных технологий, педагогических технологий в образовании, одна из причин, по которой на сегодняшний день студентов обучают только готовым знаниям, а использование современных технологий требует от них самостоятельного мышления. Учит искать, анализировать и делать выводы.

**INGLIZ TILINI O'QITISHDA ZAMONAVIY METOD VA TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH SAMARADORLIGI**

Boymurodova Gulhayo Ismoil qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti ingliz tili o'qituvchisi

e-mail: gulhayoismoilovna@gmail.com

(+998) 97 385 95 59)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14509207>

ARTICLE INFO

Received: 10th December 2024

Accepted: 16th December 2024

Online: 17th December 2024

KEYWORDS

Texnologiya, multimedia, pedagogik texnologiya, axborot texnologiyalari, chet tili, IELTS, yo'nalishlar, usullar, to'g'ridan-to'g'ri metod, til, grammatika-tarjima, audio-vizual metod, audiolingual metod, kommunikativ metod, amaliy ko'nikmalar.

ABSTRACT

Bugungi kunga qadar o'quvchilarga faqat tayyor bilimlar o'rgatilayotgan bir paytda, ta'lim tizimida interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik texnologiyalardan foydalanish dolzarb masalalardan biri bo'lib kelmoqda. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa o'quvchilardan mustaqil fikrlashni, izlanish, tahlil qilish, xulosa chiqarishni talab qilmoqda.

Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan barcha islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsad – ma'naviy barkamol insonlarni voyaga yetkazish, ta'lim tizimini takomillashtirish, o'qitish jarayonini zamon talablari asosida yangi pedagogik va axborot texnologiyalari asosida amalga oshirishdan iborat. Shu bois ham bugungi kunda ta'lim tizimida zamonaviy kompyuter va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, respublikamizda chet tilining o'qitilishi, chet tili o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarini baholashning umumevropa ramkalari tavsiiyanomalari (CEFR) ga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko'ra umumta'lim maktablari va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o'quv xonalari stendlar va yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi. Chet tili o'rganishga bo'lgan talab ham kundan kunga oshib bormoqda. Chet tili fani to'rt aspectga (o'qish, yoish, tinglab tushunish va gapirish) bo'linib, ularning har biri bo'yicha alohida tushuncha va ko'nikmalar berilmoqda.

Dunyoda ingliz tilining xalqaro aloqaning yetakchi vositasi sifatidagi mavqei tobora kuchayib borayotgani va bu jarayonni to'xtatish yoki sekinlashtirishning jiddiy tendensiyalari mavjud emasligini inobatga olib, bu borada samarali usullarni qo'llash muammosi qo'yilmoqda. Zamonaviy ma'noda o'quv jarayoni o'quvchilarni ma'lum bilim, ko'nikma, qobiliyat va qadriyatlar bilan tanishtirish uchun o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar jarayoni sifatida qaraladi. Demak, ta'lim jarayonida turli fanlar bo'yicha talabalarga zamonaviy axborot texnologiyalari vositalari va metodlardan foydalanish o'qituvchilarga, eng avvalo, bu boradagi bilim va ko'nikmalarini oshirish, ta'lim tizimini texnik jihatdan ta'minlash, o'quv-uslubiy bilimlardan to'liq foydalanish imkonini beradi.

O'qitish texnologiyalari – bu darsda qo'yilgan o'quv maqsadlariga erishish uchun o'qituvchining ishida qo'llaniladigan texnikalar majmui, ularga erishish mumkin bo'lgan minimal vaqt ichida qo'llashning eng yuqori samaradorligi.

Ta'lim texnologiyalarining xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- Samaradorlik - bilimlarni egallash va uni amaliyotda qo'llash qobiliyati ko'rsatkichi;
- Iqtisodiylik - bu bilimlarni o'zlashtirish va ko'nikmalarni rivojlantirish vaqtini qisqartiradigan o'qitish usullari;
- Ergonomika - o'qituvchi va talaba uchun qulay o'quv muhitini yaratish;
- Motivatsiya - bular o'quvchilarni faol o'zlashtirishga undaydigan vosita va usullardir.

Ta'lim tizimi sifati va samaradorligini oshirishning asosiy yo'llaridan biri ta'lim jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, jumladan, multimediali o'quv kurslaridan foydalanish, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktiv hamkorlikni ta'minlash, malaka oshirish kurslari va darsliklarni ishlab chiqish o'quv jarayoniga multimediali yuqori malakali kadrlarni jalb etishdan iborat.

Ma'lumki, bugungi kunda ta'lim sifati va samaradorligini zamonaviy metod va texnologiyalarisiz tasavvur qilish qiyin. Kadrlar tayyorlash milliy dasturida ham ta'lim jarayonini didaktik va axborot bilan ta'minlashning yangi avlodini ishlab chiqish va joriy etish bosqichida ta'lim mazmunini o'zlashtirish muammosini hal etishga qaratilgan zamonaviy ta'lim texnologiyalarini yaratish muhimligi ta'kidlangan. Jumladan, o'quv jarayonida fan va ishlab chiqarish bilan integratsiyalashuv usullarini ishlab chiqish, uni amaliyotga joriy etish, nazariy va amaliy mashg'ulotlarni individuallashtirish va mustaqil ta'lim, shuningdek, masofaviy o'qitish texnologiyasini, uning vositalarini rivojlantirish, o'zlashtirish, talabalarni yangi pedagogik metodlar va masofaviy o'qitish texnologiyalari asosida o'qitishni jadallashtirish ana shunday dolzarb vazifalardan biridir. Bugungi kunda ta'lim samaradorligini oshirishning yana bir muhim omili texnik vositalardan foydalanishdir. Bu, o'z navbatida, til o'rganishga bo'lgan qiziqishni va o'qitiladigan darslarning sifatini oshiradi, o'quvchilarni o'quv jarayonida faolroq qiladi. Agar o'quv jarayonida usullar to'g'ri tanlangan bo'lsa, kerakli natijaga qisqa vaqt ichida erishish mumkin. Texnologiya turli sohalarda qo'llanilganligi sababli, butun dunyo global maydonga aylandi va odamlar bir necha soniya ichida barcha tadbirlarni juda samarali bajarishlari mumkin. Ta'lim sohasidagi so'nggi texnologik innovatsiyalarning joriy etilishi ta'lim sohasiga ham ko'proq foyda keltirdi, talabalarning fanga munosabati va o'qitish uslublarida keskin o'zgarishlar yuz berdi. Texnologiya ta'limga yangi o'lchov olib keldi. Ushbu raqamli asrda bo'r va doska uchun imkoniyat yo'q va ularning o'rniga raqamli yoki aqlli yoki interaktiv doskalar o'rnatildi, shuning uchun o'qituvchining ish yuki kamaytirildi va talabalar kontsentratsiyasi oshirildi. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'quvchilarning o'rganish nuqtasiga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish uchun o'z sinflarida raqamli matnlar va haqiqiy materiallardan foydalanmoqdalar. So'nggi yillarda o'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish masalasi tobora ortib bormoqda. Bu nafaqat yangi texnik vositalar, balki o'qitishning yangi shakllari va usullari, o'rganishga yangicha yondashuvdir. Zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda chet tilini o'rganishdagi asosiy maqsadimiz talabalarni chet tilida o'qitish sifatini oshirish, ularning kommunikativ madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish, amaliy ko'nikmalarni o'rganish uchun texnologiyalardan samarali foydalanish.

Biz bugungi kunda kompyuterlar dunyoda hukmronlik qiladigan dunyodamiz. Texnologiya biznes aloqalari, o'yin-kulgi, musiqa, filmlar va kundalik hayotimizning deyarli barcha jabhalarida muhim rol o'ynagani kabi, ta'limda ham bir xil darajada muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning 90% maktabda, ishda yoki uyda qandaydir kompyuter yoki mobil qurilmalardan foydalanish imkoniyatiga ega.

Shu o'rinda TEFL metodologiyasi bo'yicha bir nechta mutahassislar izlanishlarigan to'xtalib o'tsak.

Shu jumladan, Richards va Rojers tomonidan 1986 yilda chop etilgan "Til o'qitishda yondashuvlar va usullar" (London: CUP) asarida fanga yondashuv, usul va texnika o'rtasidagi foydali farqlarni qo'llash masalalari ko'rib chiqilgan. Kitob hozirda salkam 30 yoshda bo'lsa-da, u hali ham ta'lim jarayoniga yondashuvlarning eng aniq va eng qulay tavsiflaridan birini taqdim etadi. Ular chizgan terminologik farqlar ayniqsa foydali va umumlashtirilganligi bilan dolzarbdir.

Asarda muallif yondashuv, usul va texnikalar orqali tilni qanday o'rgatish kerakligi haqidagi nazariya yoki falsafani tavsiflaydi; metod yoki metodologiya, umumiy ma'noda, yondashuvni amalga oshirish usulini tavsiflaydi (dastur, progressiya, materiallar turlari); texnikalar sinfnig aniq amaliy vazifalari va faoliyatini tavsiflaydi. Masalan:

Kommunikativ tilni o'rgatish (CLT) – bu til muloqot uchun ekanligini nazariy asosga ega bo'lgan yondashuv.

CLT metodologiyasi shartli-funksional o'quv rejasiga yoki tizimli dasturga asoslangan bo'lishi mumkin, ammo o'quvchi markazga joylashtiriladi, asosiy maqsad ularning kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishdir. O'quvchilarni bir-biri bilan muloqot qilishga jalb qiladigan sinf faoliyati tanlanadi.

CLT texnikasi rolli o'yinlar, munozaralar, matnlarni tartibga solish, nutq o'yinlari va muammolarni hal qilish faoliyatini o'z ichiga olishi mumkin.

Audiolingual yondashuv

Audiolingual yondashuv tilning strukturalistik nuqtai nazariga asoslanadi va o'rganish nazariyasining asosi sifatida xulq-atvor psixologiyasiga tayanadi, stimuly va javobdan foydalanadi.

Audio-lingual o'qitish juda mexanik usuldan foydalanadi, bu o'quvchilarni tilni tinglash va javob berishga undash orqali tobora murakkab bo'lgan til grammatik tuzilmalariga ta'sir qiladi. Bu ko'pincha dialoglarni yodlashni o'z ichiga oladi va grammatika bo'yicha aniq ta'lim yo'q.

Texnikalar tinglash va takrorlash, til shakllarining yuqori aniqligiga erishish uchun og'zaki ta'limga urg'u berishni ham o'z ichiga oladi. Keyingi bosqichda o'qituvchilar kommunikativ faoliyatdan foydalanishlari mumkin.

CLIL – Content and Language Integrated Learning

CLIL – bu muayyan mavzuni o'rganish bilan maqsadli tilni o'rganishni birlashtiradigan yondashuv. O'quv maqsadlarini amalga oshirish uchun o'quvchilarning til bilan shug'ullanishlari zarur bo'ladi. Falsafiy darajada uning tarafdorlari ta'kidlashicha, u madaniyatlararo tushunishni, tildan mazmunli foydalanishni va real dunyoda foydalanish uchun uzatiladigan ko'nikmalarni rivojlantirishni ta'minlaydi.

Texnika mavzuga oid matnlarni o'qish, mavzuga asoslangan audio yoki audio-vizual resurslarni tinglash, muhokamalar va mavzuga oid vazifalarni o'z ichiga oladi.

DOGME

DOGME – bu o'quvchilar va o'qituvchilar bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha birgalikda ishlaydigan suhbatdosh o'zaro ta'sirlarga qaratilgan gumanistik kommunikativ yondashuv.

Usul nuqtai nazaridan u, odatda, haqiqiy muloqot va nutq darajasidagi ko'nikmalarni rivojlantirish foydasiga darsliklar va nashr etilgan materiallardan foydalanishdan voz kechadi. Til o'qituvchi tomonidan modellashtirilgan bo'lishi mumkin, bunda paydo bo'ladigan shakllarga e'tibor beriladi. Mavzular o'quvchilar uchun dolzarbligiga qarab tanlanadi.

Texnikalar suhbat faoliyati va real hayot matnlari, audio va video materiallar orqali til bilan tanishishni o'z ichiga oladi.

Grammatika tarjimasi

Ushbu yondashuv odatda talabalarni klassik matnlarni, xususan lotin tilini asl nusxada o'qishga tayyorlash uchun ishlatiladi. Talabalar mumtoz mutafakkirlarning g'oyalarini o'rganish, esdalikdan o'rganish va grammatik qoidalarni qo'llashning qat'iyligidan foyda oladi, deb o'ylashadi.

Usul odatda talabalarining grammatika qoidalarini va tanlangan matnlar mazmuniga asoslangan lug'at ro'yxatini o'rganishni o'z ichiga oladi. Keyinchalik bular matnlarni maqsadli tildan va tilga yozma tarjima qilishda qo'llaniladi. Dars odatda talabaning ona tilida olib boriladi. Matn qismlarini aytib berishdan tashqari, nutqqa kam e'tibor beriladi.

Ushbu yondashuv zamonaviy chet tillarini o'qitishda haqiqatan ham qo'llanilmaydi, lekin ba'zida lotin yoki yunon kabi klassik tillarni o'rgatish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagilarga asoslanib shuni aytish mumkinki, ingliz tili kabi tilni o'rganayotganda talabalar uchun til o'qitishning an'anaviy usullari va yondashuvlari qiziqarli emas va ko'p hollarda ular bunday yondashuvlarni qabul qilmaydi. Ammo ular ingliz tilini o'qitishning so'nggi usullari va zamonaviy metodlariga juda qiziqishmoqda. Xuddi shu holatni ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'rganuvchilarga o'rgatishda ham kuzatilishi mumkin. Shu sababdan zamonaviy ingliz tili o'qituvchilari vaziyatni o'z vaqtida tushunishdi va ular o'qitishda yangi metodlarni o'zlashtirmoqdalar, shuningdek, eng yangi usul va yondashuvlarni amalga oshirmoqdalar. Chet tillarini o'qitishning juda samarali bo'lgan ko'plab an'anaviy usullari mavjud va hozirgi vaqtda oliy o'quv yurtlarida chet tilini o'qitishda klassik usullar ko'pincha qo'llaniladi.

Ya'ni:

1. To'g'ridan-to'g'ri usul.
2. Grammatika-tarjimini o'qitish usuli.
3. Audiovizual va audiolingual usullar.
4. Kommunikativ usul.

Yuqoridagi usul va interfaol metodlarning quyidagi afzalliklari mavjud. Birinchidan metodlar talabalarga chet tilidan foydalangan holda bir-birlari bilan yanada samarali muloqot qilish imkonini beradi, ularning madaniyatlararo bilimlarini kengaytiradi. Ikkinchidan, tabiiy sharoitlarda chet tilida muloqot qilish malakalarini, tafakkurini rivojlantiradi va ijodiy salohiyatini ochadi. Uchinchidan, talabaning motivatsiyasi va o'ziga ishonchini oshiradi,

barcha til ko'nikmalarini o'rgatadi. To'rtinchidan, til kompetensiyasini va tabiiy og'zaki nutq ko'nikmalarini oshiradi, turli tillarga, hayotning turli sohalarida ulardan foydalanishga qiziqishni rivojlantiradi.

Aytish joizki, ingliz tilini o'rganish talabalar uchun qiziqarli va hayajonli bo'lishi uchun o'qituvchilar har doim innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirishga va hozirgi IELTS tendentsiyalaridan xabardor bo'lishga intilishlari kerak. Ilm-fan, texnika, xalqaro savdo, turli xil ishbilarmonlik aloqalari rivojlanishining hozirgi bosqichida chet tillarini bilish nafaqat zarurat, balki mutaxassislariga ham asosiy ehtiyojdir.

Darvoqe, ta'lim jarayonida zamonaviy metodlar va texnologiyalardan o'quvchini sinfning faol a'zosi bo'lishga, mustaqil fikrlashga, aqliy imkoniyatlaridan foydalanishga undaydi, natijada uzoq muddatli xotira saqlanib qoladi. Talabalarning nafaqat bilimi, balki qiziqishi, kuchi, bilimi, jamoaviyligi, fikr erkinligi ham ortadi. Ma'lumki, barcha turdagi metodlarda muayyan mavzu atrofida muammo yoki savol qo'yiladi va o'quvchilar juftlashtiriladi. Har bir o'quvchiga to'g'ri xulosa chiqarishlari uchun yetarli vaqt beriladi va talabalarga o'z xulosalarini o'z ovozlari bilan baham ko'rishlariga imkon beriladi.

References:

1. Saydaliev S. Chet tili o'qitish metodikasi fanidan ma'ruza matnlari-Namangan-2002
2. Yuldashev J. yangi pedagogik texnologiyalar yo'nalishlari va muammolari. Xalq Ta'limi 1999
3. Hoshimov O. H.; Yoqubov I. Y. Ingliz tili o'qitish metodikasi-Toshkent -2003.
4. Chet tillarni o'qitishning zamonaviy texnologiyalari muammolari. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari-Toshkent, 2007 yyil
5. Bakiyeva G.X., Samatova B.R., Tursunov M.M. va boshkalar. —Chet tili fani buyicha barcha bakalavriat ta'lim yunalishi talabari uchun fan dasturi. T. 2018 yil 14 iyun.
6. Jamol Jalolov chet til O'qitish metodikasi, "O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi toshkent – 2012
7. Bekmuratova U. B. "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" mavzusida referat. Toshkent — 2012 yil
8. Otaboyeva M. P. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / M. P. Отабоева. — Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. — 2017. — № 4.2 (138.2). — С. 36-3N.
9. N. Q. Xatamova, M.N.Mirzayeva. "Ingliz tili darslarida qo'llaniladigan interfaol usullar" (uslubiy qo'llanma), Navoiy, 2006, 40 bet.M
10. M. Xoldorova, N. Fayziyeva, F. Rixsittilayeva. "Chet tilini o'qitishda yordamchi vositalardan foydalanish". Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005
11. O'.Hoshimov, I. Yoqubov. "Ingliz tili o'qitish metodikasi" (o'quv qo'llanma) Toshkent: "Sharq" nashriyoti, 2003.
12. Ziyonet.uz
13. Literaryagency.uz